

Enheten för hantering av farligt gods och
brandfarlig vara (RO-FB)

Transporter av farligt gods kopplade till räddningstjänst i samband med olyckor, extraordinära händelser och övning

Transport av farligt gods som sker i samband med olyckor och extra-ordinära händelser

En **extraordinär händelse** är en händelse som avviker från det normala och innebär en allvarlig störning eller att det finns en överhängande risk för en allvarlig störning i viktiga samhällsfunktioner. Det kan till exempel vara extrem väderlek som påverkar såväl personer som samhällsfunktioner. Det kan även vara elavbrott. Ibland används även begreppet kris. En kris är en händelse i fredstid som hotar grundläggande funktioner och värden i samhället, exempelvis elförsörjningen, människors hälsa eller frihet. Det kan handla om att väldigt många människor drabbas eller att en händelse får så stora konsekvenser att samhället inte fungerar som det ska.

[\(https://www.msb.se/sv/amnesomraden/skolmaterial/samhallets-krisberedskap/vad-ar-en-kris/\)](https://www.msb.se/sv/amnesomraden/skolmaterial/samhallets-krisberedskap/vad-ar-en-kris/)

Farligt gods är ämnen och föremål som på grund av sina kemiska eller fysikaliska egenskaper kan orsaka skador på liv, hälsa, miljö eller egendom vid transport. Som exempel på farligt gods kan nämnas bensin, diesel, gasol, svavelsyra, sprängämnen, fyrverkerier, sprayburkar och krockkuddar. För att få transportera farligt gods krävs att bestämmelserna inom området följs. Det finns lag, förordning och föreskrifter. Föreskrifterna för vägtransport kallas för ADR-S och för transport av farligt gods på järnväg kallas de för RID-S.

I ADR-S så finns det även undantag från bestämmelserna som kan utnyttjas i vissa fall. Ett undantag som kan användas vid t.ex. en extraordinär händelse finns i 1.1.3.1 (d). Om undantaget kan användas eller inte beror på om det finns ett beslut av räddningschefen om räddningsinsats enligt lagen om skydd mot olyckor (LSO).

1.1.3.1 (d) – händelse som redan har inträffat

Räddningstjänsten kan transportera farligt gods vid en **räddningsinsats** enligt 1.1.3.1 (d) vilket innebär undantag från bestämmelserna om transport av farligt gods. En räddningsinsats kan krävas när exempelvis en trafikolycka eller en extraordinär händelse, som till exempel en storm, **har inträffat**. Detta undantag innebär att räddningstjänsten inte behöver följa bestämmelserna om transport av farligt gods i ADR-S. Förutsättningen för

undantaget är att räddningschefen fattat beslut om räddningsinsats enligt lagen om skydd mot olyckor (LSO), dvs att kriterierna för räddningstjänst föreligger. Enligt LSO kan räddningstjänsten vid räddningsinsats även besluta om s.k. ingrepp i annans rätt och ta andra resurser i anspråk för åtgärder relaterade till räddningsinsatsen. Om detta sker får sådana resurser anses utföras under övervakning av räddningstjänsten och undantaget i 1.1.3.1 (d) i ADR-S kan då tillämpas. Räddningstjänsten kan alltså beordra andra civila aktörer, exempelvis företag som transporterar diesel, att utföra transporter som sker under övervakning av räddningstjänsten. Motsvarande beslut kan inte tas av civila aktörer. Civila aktörer som utför transport på eget initiativ, eller transport på uppdrag av räddningstjänsten men då räddningsinsats **inte** beslutats, måste följa bestämmelserna i ADR-S. Se exempel 1 och 2 nedan.

1.1.3.1 (d) – händelse som förväntas ske

När det föreligger risk för att en händelse **kommer att inträffa i närtid**, t.ex. inom ett dygn, och det finns en fara för människors liv eller en stor fara för skada på miljön har räddningstjänsten, efter beslut om räddningsinsats av räddningschefen, möjlighet att transportera farligt gods i förberedande syfte utan att bestämmelserna i ADR-S gäller. De kan även beordra andra civila aktörer, exempelvis företag som transporterar diesel, att utföra transporter som sker under övervakning av räddningstjänsten och således innefattas i undantaget enligt bestämmelserna om transport av farligt gods. Däremot så måste civila aktörer som på eget initiativ eller på uppdrag av räddningstjänsten då räddningsinsats **inte** beslutats följa bestämmelserna i ADR-S. Se exempel 3 nedan.

Exempel 1

I samband med att en olycka har inträffat behöver platsen saneras från farligt gods som läckt ut. En slamsugare kallas till platsen av räddningstjänsten. Fordonet, vilket fortfarande innehåller rester av farligt gods, bogseras bort av bärgningsfordon. Kan 1.1.3.1 (d) tillämpas för slamsugaren respektive bärgningsfordonet?

- Transporten utförs av civil aktör på uppdrag av räddningstjänst Svar: Ja
- Transporten utförs av civil aktör på eget initiativ (t.ex. kommunal aktör eller åkeri) Svar: Nej

Exempel 2

Bränsle ska transporteras ut till elverk på grund av att en storm har orsakat ett allvarligt elavbrott på ett äldreboende. Räddningschefen har fattat beslut om räddningsinsats och att transporten behöver genomföras. Kan 1.1.3.1 (d) tillämpas i följande fall?

- Transporten utförs av räddningstjänst Svar: Ja
- Transporten utförs av civil aktör på uppdrag av räddningstjänst (t.ex. kommunal aktör eller åkeri) Svar: Ja
- Transporten utförs av civil aktör på eget initiativ Svar: Nej

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap

Exempel 3

Bränsle ska transporteras ut till elverk. Transporten sker i förberedande syfte (i direkt samband) inför en kommande händelse som med stor sannolikhet kommer leda till en nödsituation, t.ex. storm som kommer ge elavbrott på äldreboende. Räddningschefen beslutar att detta är en räddningsinsats. Kan 1.1.3.1 (d) tillämpas i följande fall?

- Transporten utförs av räddningstjänsten Svar: Ja
- Transporten utförs av civil aktör (t.ex. kommunal aktör eller åkeri) på uppdrag av räddningstjänsten) Svar: Ja
- Transporten utförs av civil aktör på eget initiativ Svar: Nej

Transport av farligt gods som sker i samband med övning (1.1.3.1 (c))

I de fall räddningstjänsten transporterar farligt gods för att använda det vid en övning, exempelvis handbrandsläckare, andningsluft eller gasol i gasflaskor, finns också en möjlighet till undantag från bestämmelserna i ADR-S. Transport av farligt gods som genomförs av räddningstjänsten i samband med att de utför sitt arbete är undantagen. Huvudsyftet med dessa transporter ska vara att ta sig till en plats där det farliga godset behövs för att ett arbete (t.ex. en övning) ska kunna utföras, inte att transportera farligt gods från en plats till en annan. Det vill säga att distribuera farligt gods. Vissa förutsättningar gäller för att undantaget ska kunna användas och dessa handlar om:

1. mängdbegränsningar per förpackning, och
2. att mängden farligt gods på transportenheten måste vara inom de begränsningar som gäller för reglerna om s.k. ”värdeberäknad mängd”. Med transportenhet menas ett motordrivet fordon med eller utan släp.

Undantaget får inte användas när räddningstjänsten transporterar farligt gods för sin egen förrådshållning eller för intern eller extern distribution.

Nedan ges några exempel på högsta tillåtna mängder för vissa ämnen på en transportenhet.

Bensin, UN 1203: 333 liter

Diesel, UN 1202: 1000 liter (maximalt 450 liter per förpackning)

Gasol, UN 1965: 333 kg

Handbrandsläckare, UN 1044: 1000 kg/liter

Acetylen, UN 1001: 333 kg

Syre, UN 1073: 1000 kg

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap

Postadress:
651 81 Karlstad

Telefon: 0771-240 240
Fax: 010-240 56 00

registrator@msb.se
www.msb.se

Org.nr: 202100-5984

Mängderna gäller endast om respektive ämne transporteras ensamt på transportenheten. Om flera ämnen ska transporteras på samma transportenhet används ett beräkningssystem som finns för "värdeberäknad mängd". Mer information om detta system finns på MSB:s hemsida www.msb.se/farligtgods.

Interna transporter

Transporter som räddningstjänsten utför mellan stationer i samband med fyllning och underhåll av t.ex. brandsläckare och gasflaskor, är inte undantagna från bestämmelserna i ADR-S, eftersom detta är en intern distribution. Dessa transporter kan däremot vanligtvis ske enligt reglerna för transport av s.k. "värdeberäknad mängd" som beskrivs i delavsnitt 1.1.3.6 i ADR-S. Då behövs bl.a. en enklare utbildning (s.k. 1.3-utbildning), märkning och etikettering av kollin, typgodkända förpackningar och transporthandlingar (godsdeklaration). Läs mer om "värdeberäknad mängd" på MSB:s hemsida: www.msb.se/farligtgods

Bilaga

1.1.3.1(d)

(d) transport som genomförs av behöriga myndigheter för räddningsinsatser eller under deras övervakning, om den är nödvändig i samband med räddningsinsatser, särskilt transport som genomförs

- av bärgningsfordon, vilka transporterar fordon som varit inblandade i olyckor eller gått sönder och som innehåller farligt gods,

- för att samla in och bortskaffa farligt gods som berörts av ett tillbud eller en olycka och förflytta det till närmaste lämpliga säkra plats